

2003/0116

Raritetss., (svätkv.)

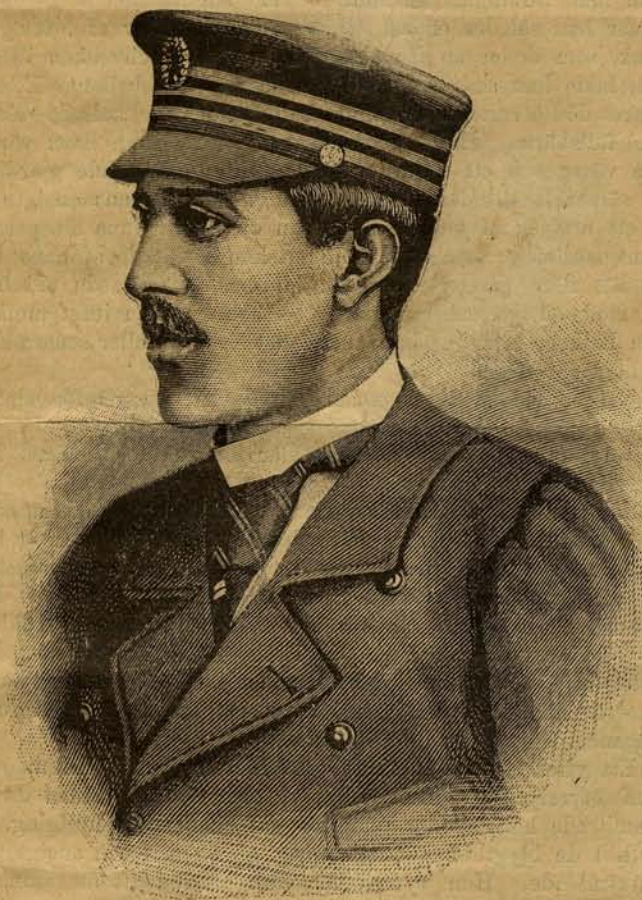
SSM

ex A

R.

(Br)

GENOM MOLNEN TILL EVIGHETEN
KAPTEN ROLLAS SISTA FÄRD

Pris: 15 öre.

A 163
50

Kapten Victor Rolla.

»Faran! Ack! Faran har jag alltid älskat.
Jag njuter aldrig mer än i faran.»

Rolla.

Om den nu så sorgligt förolyckade, sympatiske unge mannen veta vi med visshet endast att han första gången såg dagens ljus 1871 i Minsk i Ryssland — icke i Genève, Schweiz, såsom nästan alla tidningar berättat. — Vid sin nu timade fasansfulla död var han således endast 19 år gammal. Elev af luftseglaren Leroux, som under en af sina luftfärder nedföll och omkom i Revels hamn, hade han sedan sitt 16:e år ensam farit i ballong. Efter sin mästares död öfvertog han dennes ballong, den han kallade »Ecler», jemte fallskärm. Hans sydländska, mörka drag, hans vänliga, käckä väsen och ett naturligt, behagfullt uppträdande gjorde honom särskildt till damernas gunstling. Öfver hans ansigte hvilade ett uttryck af vemod, som man ej brukar finna hos personer i hans ställning, men som möjligen kan förklaras af hans börd. Han lär flere gånger efter sin hitkomst yttrat leda vid lifvet. Han stod så ensam i världen — han hade ju intet annat än denna ballong, som — han anade det — förr eller senare skulle föra honom i döden.

Till en bekant tidningsman yttrade han aftenen före sin död:

»Faran! Ack! Faran har jag alltid älskat. Jag njuter aldrig mera än i faran. Sedan 16 års ålder har jag farit ensam i ballong. Jag älskar bifallet».

Såsom enskild person var han mycket ömtyckt och utmärkte sig för enkla lefnadsvanor. Han bodde under sin vistelse här i Stockholm i ett litet rum i nr 4 Svartensgatan. Rummet var lågt, och genom de endast två rutor höga fönstren hade Rolla utsigt till en bakgård. Hans värdfolk, fabriker Frans Kühl med familj, hade under den korta tid Rolla bott i deras hem fäst sig vid den sorgbundne ynglingen. Han hade i förtid blifvit gammal, hvilket är mindre underligt, då man som han ständigt såg döden för ögonen.

Ett ytterst känsligt sinne! En liten uppmuntran kunde göra honom öfverlycklig. Han var blyg som ett barn; men då man uppmuntrade honom eller publiken gaf honom sin hyllning, lyste det till i de blygt blickande, upprigtiga ögonen och ansigtet blef glädjestrålände. Han syntes här vara på väg att återvinna sitt lifsmod. Fattig, närde han det hoppet att kunna göra sig en förmögenhet för att sedan kunna egna sig åt mindre äfventyrliga värf.

Rolla följdes till Stockholm af sin kompanjon, madame Richard, hvilken nu, jemte i Ryssland boende mor och syster begråta hans förtidiga bortgång. Fadern, en fransk-schweizisk ingenjör, som haft anställning vid ryska jernvägsbyggnader, är förut död.

Ballong och fallskärm.

Ballongens nedre öppning hade en diameter af $1\frac{1}{2}$ meter och borde i följd af denna stora glugg ej kunna hålla sig mer än omkring 3 timmar uppe i rymden, i synnerhet som den för öfrigt var rikligt försedd med små hål. Den har dock endast en säkerhetsventil, med en diameter af cirka 5 fot, hvilken är belägen å den öfre hälften af den samma. När denna öppnas strömmar gasen så godt som genast ut, ballongen faller med förfärande fart, och luftseglaren är ofelbart död, långt innan han hinner ned till marken. Ballongen vägde 160 kilo och var vid senaste uppstigningen fylld med 733 kubikmeter gas.

Före uppstignandet brukade Rolla noga syna ballongens inre och med fernissa bestryka de sprickor som här och hvar uppstått. Ballongen var utan gondol; luftseglaren hängde i linorna.

Fallskärmens fästande vid ballongen på sådant sätt att den lätt kan lossas är naturligtvis en af de svårigheter med hvilka en luftseglare har att kämpa. Fallskärmen, stor som ett vanligt beväringstält, väger nemligen 80 kilo och måste kunna ryckas loss i samma ögonblick luftseglaren kastar sig öfver från ballongen i de tåg, som hänga ned från fallskärmen. Denna sistnämnda är därför i toppen försedd med en jeruring, som sitter hakad på en i ballongen fästad karbinhake. En dylik hake hålles sluten genom en å densamma anbragt spiralfjäder, och det beror endast på denna fjäders spänstighet huru stor tyngd karbinhaken kan bära. Nu synes förhållandet vara, att karbinhaken å Rollas ballong varit för slapp, och detta har helt säkert i någon mån bidragit till Rollas förolyckande.

Svårigheten att lyckligt få fallskärmen med har dock varit så stor, att polismyndigheterna på denna grund voro betänkte att förbjuda dessa färder och endast med stor betänksamhet gifvo sitt bifall sista gången och detta under förklaring att det sedan var slut. I Helsingfors, derifrån kapten Rolla hitkom, blef han af myndigheterna alldeles förbjuden att uppträda.

Luftfärderna.

Rollas första uppstigning egde rum torsdagen den 15 maj. Ballongen steg ej så högt att Rolla blef i tillfälle att använda

sin fallskärm, men kom dock lyckligt ner i en staden tillhörande trädgård, der bland blommor och växter en förödelse för 330 kronor, hvilka luftseglaren så godt som ensam fick betala, anställdes.

Andra uppstigningen, som företogs söndagen den 18 maj, var i alla hänseenden den mest lyckade, ehuru luftseglaren äfven då befann sig i dödens käftar. Ballongen steg högt — 3,000 meter föreskrefs det på programmet — och då han hunnit denna ansevärd höjd får man se huru den djerfve luftseglaren öfvergifver sin ballong och med fallskärmen kastar sig mot jorden. Han faller med förfärande hastighet, ty fallskärmen gör ej genast tjänst. Snart utvecklar sig dock denna, och luftseglaren sväfvar sakta och makligt genom rymden och »hamnar» slutligen i strömmen mellan Skepps- och Kastellholmarne, hvarifrån han bergades ombord på ett fartyg. Ballongen, hvars ventil Rolla öppnat, höll sig en stund uppe i luften, men sjönk sedan ihop och föll ned i Stadsgården. Jublet från de väldiga människoskaror, som fylde Stockholms alla öppna platser, var stort och hyllningen entusiastisk då Rolla frisk och välbehållen, fastän våt, visade sig för publiken på Mosebacke.

De faror, som under denna färd hotade den unge luftseglaren, voro fyra. Då han lemnade ballongen, hade han icke lyckats komma in med kroppen i fallskärmens ring, utan blef hängande med händerna vid denna. Huru han slutligen lyckades få ena benet in i denna visste han ej, ty han höll på att kväfvas under den hastiga farten nedåt. Fallskärmen utvecklade sig ej, som nämnt är och beräknadt var genast, och den utvecklade sig ingen gång fullständigt. Rep och tåg hade kommit i olag, och då han föll ned i sjön var luftseglaren så intrasslad i detta snörverk, att han, ehuru skicklig simmare, hade drunknat om ej hjälp så snart anländt. Denna färd var således ej så lyckad som det syntes. Trenne gånger tog Rolla ett tyst farväl af lifvet.

Tredje uppstigningen skulle ega rum pingstdagen, men i anseende till det då rådande ovädret blef uppstigningen uppskjuten, hvarigenom luftseglaren fick några dagars »galgenfrist». Uppstigandet företogs nu i stället torsdagen den 29 maj. På affischerna stod det att detta var sista gången, men man anade icke då huru sanna dessa ord skulle blifva. Vi skola här närmare redogöra för denna färd så långt man hittills fått kännedom derom.

Uppstigandet.

Kl. 8 på aftonen hade ballongens fyllning afslutats och de i linorna hållande karlarne stodo färdiga att »låta det gå».

Den djerfve aëronauten klättrade upp i tågverket och de som höllo i detsamma började successift släppa af. En af karlarne höll emellertid för länge i sin tågända och förmåddes först efter upprepade rop och stötar att släppa. Derigenom kom ballongen i svängning. Med. d:r J. R. har sedan berättat, att han såg en herre sätta foten på ett af fallskärmens snören. Säkert är, att fallskärmen med en duns störtade ned.

För Rolla var det således i och med mistningen af fallskärmen litet eller intet hopp om en lycklig utgång af färden. Och det hemska i hans öde blir ännu hemskare derigenom, att han ej egde någon gondol under det allt jemt stigande luftskeppet, utan måste hålla sig kvar fastklängd i tågverket under det samma.

Uppståndelse. Hr Mellgren sökte qvarhålla ballongen, men lyftades något med.

Man drog i fallskärmen. Derigenom skulle man snart dragit Rolla ur ringen under ballongen. Men han drog med sinnesnärvaro sina fötter loss.

Ballongen höjde sig. I denna fasans stund hördes från publiken rop! Håll fast!

Men Rolla svängde, med glädje och triumf i sitt unga energiska anlete, sjömansmössan kring sitt hufvud.

Han älskade synbarligen faran. Det var ingen fras.

Han for af som en blix. Och balongen syntes snart som en pojkes boll, och försvann slutligen in i några regnmoln. Oräkneliga voro de skaror, som med nyfikenhet och ängslan afbidade nedstigandet — förgäfves! Olika voro känslorna inom dessa menniskor, som, somliga allvarligt, andra glammande, resonnerade om honom, — honom, som ensam i rymden kämpade för sitt lif, och som säkerligen i tanken sände en sista helsning till sina kära, till moder, syster, vänner och den stora, vimlande hopen der nere.

* * *

Om Rollas *sista stunder på jorden* berättar ett ögonvitne: På Mosebacke öfra terrass mötte han mig, säger vitnet, tryckte min hand och tackade för en tjänst jag gjort, glad, enkel, vänlig, sympatisk, på ett sätt som kom denne lille kraftige 19-åring med den germaniska rödlätta hyn och de energiska romanska dragen att synas som en 16-åring.

Han drack ett par glas lemonad med mig, hvarefter vi begåfvo oss ned å lägre terrassen, der ballongen slutfylles, omgifven af publiken.

Der såg jag en herre fingra på det vid sidan af ballongen i en karbinhåke hängande sidenet, den s. k. fallskärmen.

Då jag erinrade mig, dels att Rolla vid sitt första uppstiggande visat liflig oro, dels att innan samma eller andra uppstiggandet skärmen vid lindrigt vidrörande af densamma eller skakande af ballongen minst ett par gånger nedfallit från den senare, underrättade jag oroad derom hr Mellgren. Sysselsatt med arbetet fattade denne ej mina ord. Men i detsamma gaf poliskommissarien Sjögren order åt publiken att draga sig tillbaka. Detta lyddes. Och jag lugnade mig.

Jag fixerade Rolla.

Plötsligt fattades jag af medkänsla med Rolla, grep honom om lifvet och yttrade:

— *Sie sind heute sehr nervös.* (Ni är i dag mycket nervös.)

Rolla såg på mig, tryckte min hand och sade med vemod och dämpad, men tonfull stämma:

— *Ja! Ich bin!* (Ja! Jag är det).

Han hade synbar förkänsla.

Under detta fortgick det bråksamma arbetet med ballongens slutfyllande och successiva lössläppande. En utlänning framkom och fästade på Rolla, der han stod i sin blågrå uniformskavaj, dito väst och låga runda galonerade sjömansmössa, nya blårandiga byxor och gulbruna skor (den dräkt i hvilken han nu ligger på bårhuset), en stor simgördel med hängslen.

Plötsligt rusade Rolla fram och gaf order. Och simgördeln blef ej tillspänd. Jag insåg den fara detta skulle kunna för honom medföra. Jag sprang fram, grep honom med mildt våld och tillknöt banden. (Utom denna gördel skulle ej nu Rollas lik anträffats.) Han tackade och tryckte min hand för sista gången.

Rolla tillknöt ballongens enda öppning nedtill. Gasledningen afstängdes. Han uppknöt åter denna säkerhetsventil, som hade en diameter af cirka 5 fot.

Han stack in hufvudet, synande ballongens gasfyllda inre.

Rolla ropade på franska och tyska språket att kasta loss. Sjelf kastade han sig upp i en ring eller å en pinne i snörena långt under ballongen och lindade dessa om armarne. (I den ställning hans lik sedan anträffats). Med fötterna (med sina krok-näsade skor) fattade han den ring, i hvilken fallskärmens snören förenades. Dessa släpade då på marken i en lång bukt.

Man släppte ballongen långsamt.

Huru Rolla återfanns.

Då inga säkra underrättelser om Rolla erhållits ännu på fredagsförmiddagen utsände redaktionen af Dagens Nyheter en bogserbåt till skärgården för att söka efter den försvunne. Snart förspordes att ballongen strax efter kl. 9 varit synlig från en veranda vid Skägga udde, och trodde åskådarna sig märka, att någon rörde sig i tågverket. Kl. half 10 observerades ballongen vid Mariedal, då den syntes sänka sig ned på Foglarön eller i vattnet mellan öarne.

Vi gifvo oss i väg i anvisad riktning, säger tidningens referent, fortfarande hvart enda synligt segel. Allas uppgifter pekade åt samma håll, mot Ljusterö-landet och öarna i dess närhet. Som kaptenen ej längre hade säker landkänning gingo vi till Vadholma för att medtaga en roddbåt, med hvilken vi kunde gå in i de grunda fjärdarne kring småöarna. Sedan vi landat vid bryggan och i de talrika villorna spanat efter underrättelser om den försvunne samt voro i begrepp att afgå med roddbåten på släp och en ung fiskargosse som vägvisare, kommer en man springande från en af villorna, medförande underrättelser om den sökte.

Kapten Rolla är funnen — *död*.

Den som bragte oss denna sorgliga underrättelse befann sig på ett tillfälligt besök på platsen, men bodde på den $\frac{1}{4}$ mil längre norrut belägna Ålön, hvarest man funnit den döde.

Två bref, hittade i hans fickor, hade förkunnat hvem han var.

På förmiddagen vid 10-tiden hade vår sagesman, som är fiskare, sett något flyta på vattnet utanför Ålön, omkring $5\frac{1}{2}$ mil ifrån Stockholm. Då han rodde dit ut, fann han den unge luftseglaren ligga flytande med hufvud och ben nere i vattnet, men med bålen uppuren af korkgördeln, i vattenbrynet. Han fördes skyndsamt till land, men alla försök att återkalla honom till lif voro förgäfvos. Han hade ju också legat i vattnet i nära 12 timmar.

Fiskaren förde oss till liket. I det röda skjulet ligger kapten Rolla utsträckt på en bräda. Hufvudet är kastadt till baka, armarne äro hårdt krökta och händerna krampaktigt knutna. Det synes som om han ända in i döden velat fasthålla någonting. Ansigtet var lugnt; det hade bibehållit sitt käcka, djerfva uttryck, ja, till och med ansigtets friska färg hade döden lemnat kvar. Läpparne voro hårdt sammanslutna.

Den sorgliga bördan var snart bragt ombord, och hemfärden anträdde. På sin hårda bädd med en friholt till hufvudgård

och en pressenning till tücke låg den i förtid borttryckte unge mannen på däck. Regnet forsade ned i strömmar från en jemmulen himmel och piskade på pressenningen.

Med flaggan på half stång glider ångaren in i Stockholms hamn, beskådad af tusentals nyfikna, som vid passerandet af Slussen höllo på att taga båten med storm. Vi följde den döde till bårhuset.

* * *

Obduktionen gifver vid handen att Rolla omkommit genom qväfning i vattnet, hvadan hans räddning säkerligen kunnat ske om ett par båtar i tid utsändts i skärgården.

* * *

Ballongen återfanns på lördagen omkring $\frac{3}{4}$ mil hitom Ålön eller den plats, der hr Rollas lik påträffades. Den har tillstålts egarinnan, madame Richard, kapten Rollas följeslagerska.

* * *

Oviljan mot innehafvarne af Mosebacke etablissement är stor och synes af allt att döma vara ganska välförtjent. För dem var Rolla naturligtvis blott ett lockbete, genom hvilket man skulle förtjena så mycket pengar som möjligt.

Kapten Rollas stoft skall invigas till grafvens ro i härvarande ryska kapell. Begrafningen bekostas af ryska legationen och artister vid Tivoli. Hans dödsmask förvaras i Svenska panoratikon.

Akten är slut; ridån har gått ned. De tusentals hjertan, hvilka med sympati och oro följt den främmande ynglingens uppträdande i vår nordiska hufvudstad, vända häpnade åter till sitt dagliga id; men få skola snart glömma de strider han ensam och hjälplös utkämpat i rymd och sjö. Snart skall äfven hans torfva grönska på den tysta hviloplatsen, der foglarna blanda sina hymner med vinden, som susar genom grafvårdarne och hvyskar om *lifvets strider och dödens ro.*

Stockholm, David Lunds Boktryckeri, 1890.

